Několik podnětů k novelizaci autorského zákona

Ivo TELEC

1.
Úvodem

Předložený příspěvek má zcela zřejmou diskusní povahu. Proto i sám jeho autor považuje řadu námětů v něm obsažených za otevřené, nicméně zralé k diskusi a dalším odborným posouzením. O novelizaci, resp. přímo rekodifikaci našeho autorského zákona se hovoří již po několik let. Prakticky hned od první novely z roku 1990. Cílem další novely by – velmi zjednodušeně řečeno – mělo být provedení další harmonizace našeho autorského práva a práv s ním souvisejících s evropskými trendy, jakož i odstranění posledních reziduí někdejšího politickoprávního přístupu z doby tzv. socialistického práva, stejně jako i některé formulační a ryze formální úpravy jiného rázu. Otevřenou otázkou přitom nepochybně je, zda vystačíme pouze s další novelou platného zákona z roku 1965 (byť by se měla týkat i některých podstatných záležitostí), anebo zda je zapotřebí se raději rovnou věnovat přípravě nového kodexu, který by vycházel ze všech soudobých tendencí v této oblasti. V této souvislosti se domnívám, že pokud jde o novelu autorského zákona, bylo možno ji na gestorské půdě Ministerstva kultury již před delší dobou připravit, neboť okruh problémů (i nabízejících se zahraničních řešení) je dobře znám. Nynější čas proto již mohl být věnován systematické přípravě nového zákona, která si přece jen vyžádá delší čas. Bohužel, tento v zásadě rozumný postup nebyl zvolen a zůstával víceméně bez odezvy až do počátku letošního roku. Za této situace, kdy je legislativní příprava v určitém prodlení, zůstává otevřenou otázkou, zda trvat na předchozí novele a teprve následně (odborně však již i souběžně) připravovat zákon nový. Kloním se spíše k závěru brzké realizace novely autorského zákona, a to v krajním případě i cestou poslanecké zákonodárné iniciativy, přičemž souběžně by měly započít odborné práce na přípravě nového zákona s tím, že časový horizont jeho předložení by nemusel být až tak příliš vzdálený, protože v dnešní době unifikace a harmonizace pozitivního práva se dost dobře nelze vyhnout soudobým evropským trendům na tomto poli či je jakkoli pominout. Jinými slovy, nabízí se řada pramenů, z nichž lze při přípravě nového autorského zákona čerpat a dokonce i čerpání z nich se stává právněpolitickou nezbytností. (Tím nechci nijak říci, že kupříkladu k různým směrnicím EHS a podobným aktům, které

jsou samy velmi často dílem řady hospodářských a politických kompromisů, nelze mít kritické výhrady.)

V následujícím textu se stručně zaměřím na několik vybraných okruhů, jimž je podle mého soudu nutno věnovat pozornost jednak při přípravě novely zákona dosavadního, jednak při přípravě zákona nového. Pro zjednodušení se zde nezabývám obecnějšími teoretickými důvody a důsledky, které lze víceméně vyvodit a pochopit z celé dosavadní konstantní domácí nauky autorského práva a práv k němu přilehlých.

2.

Programy počítačů a databáze

V případě ochrany programů počítačů a ochrany databází se jedná o mimořádně aktuální otázku, která je sledována naší i zahraniční, a to i mimoprávní, veřejností. Není zapotřebí zde opakovat známou skutečnost, že pouze minimum programů počítačů splňuje pojmové znaky děl podle našeho autorského zákona. (Obdobně to platí i o databázích, jež mohou mít povahu souborných děl.) V neposlední řadě je zapotřebí uvážit i naše některé mezinárodněprávní závazky (zejména vůči USA), které dnešním pojetím ochrany těchto nehmotných statků zůstávají naplněny jen zpola. Žádný zmiňovaný soudobý trend, a to ani v rámci harmonizace evropského práva, by však neměl zasáhnout osobnostní podstatu předmětů chráněných autorským právem tak, jak se příslušné ochranné instituty v kontinentální Evropě historicky vyvinuly a rozvinuly. Proto mám zato, že lze nalézt jisté kompromisní řešení, které spočívá na jedné straně ve vytknutí ochrany autorským právem u těch programů počítačů, které splňují pojmové znaky děl podle autorského zákona – což se již nakonec stalo novelou z roku 1990, a o čem není a nebylo pochyb (a podobný postup zvolit i u databází jako souborných děl, pokud splňují zákonné pojmové znaky těchto děl), a na druhé straně toto řešení spočívá v konstituování obdobné ochrany pro zbývající většinu těchto nehmotných předmětů, které již příslušné pojmové znaky nesplňují. (Srov. též ze zahraničí známou otázku ochrany fotografických děl a ochrany tzv. prostých fotografií.) Navrhovaný normativní text by proto mohl znít kupříkladu takto:

„Předmětem ochrany podle tohoto zákona jsou jako ostatní díla literární, není-li dále stanoveno jinak, i programy počítačů." (Příp. s dovětkem, který je však již obecně platný srov. § 9 odst. 1 a. z., a to „bez ohledu na druh vnímatelné podoby jejich vyjádření".) Normativní text by mohl dále pokračovat tak, že:

„Ustanovení předchozího odstavce se použije obdobně na programy počítačů, které nesplňují pojmové znaky literárního díla podle tohoto zákona. Kde se v tomto zákonu hovoří o autorovi, má se na mysli i původce programu počítače, který nesplňuje pojmové znaky literárního díla podle tohoto zákona."

Legislativně technicky by bylo vhodné pro tato (či významově podobná) ustanovení vyčlenit jeden samostatný paragraf, vložený do části I zákona. Obdobným způsobem

by bylo možno se vyrovnat i s otázkou databází jako souborných děl a vedle nich i s tzv. neautorskými databázemi. Rovněž tak by bylo vhodné pro ně vyčlenit zvláštní paragraf, opět vložený do části I zákona. Navrhované rozlišení má své teoretické opodstatnění a počítá i s možností zvláštní úpravy těchto statků v dalších ustanoveních zákona. (Viz „zpětnou analýzu", volná užití apod.) Použití principu obdobné ochrany *pak umožňuje vznik prakticky stejných právních důsledků pro všechny nehmotné předměty daného druhu, aniž by bylo zapotřebí často složitě zjišťovat, zda pojmové znaky děl podle autorského zákona jsou či nejsou v těchto případech naplněny, jak je tomu dosud. Jiná koncepční řešení – než oddělení tzv. autorských a tzv. neautorských programů počítačů a databází, avšak se stejnými důsledky ochrany a postavení autorů (původců), by nás mohla přivádět do výkladových rozporu s některými mezinárodněprávními závazky i soudobými trendy evropského práva, anebo by na druhé straně zase mohla popírat samu podstatu předmětů ochrany autorským právem. Ani toto řešení jistě není zcela důsledné a absolutně vhodné. Nakonec se jedná pouze o návrh kompromisní.*

3.

Rozšíření demonstrativního výčtu osobních autorských práv

V rámci demonstrativního výčtu osobních autorských práv, resp. osobnostního obsahu „práva na ochranu autorství" ve smyslu § 12 odst. 1 a. z. nauka (domácí i cizí) obhajuje i dílčí právo, spočívající v autorově osobním právu na přístup k originálu díla. *O důvodnosti tohoto práva není pochyb. Praxe řeší určitý nedostatek zákona, spočívající ve velmi stručném demonstrativním výčtu osobních (morálních) autorských práv, například převzetím smluvních závazků apod., což se může jevit jako nadbytečné, neboť jde o právo absolutní povahy. Na druhé straně se tímto způsobem účastníci smluv vesměs pokoušejí posílit vzájemné postavení a víceméně se vyvarovat i možných jiných náhledů na obsah „práva na ochranu autorství", které se mohou zejména v naší nerozvinuté soudní praxi v tomto směru vyskytnout. Jelikož se ale v našem případě jedná o kolizi osobního autorského práva s věcným právem vlastníka originálu díla, je vhodné pro uplatnění tohoto osobního autorského práva stanovit zákonný předpoklad, a to, že tím dojde k omezení vlastníka díla (rozuměj omezení jeho věcných práv) jen v takové míře, kterou na něm lze spravedlivě požadovat. Kromě toho by uplatnění tohoto osobního autorského právamělo předpokládat právo autorova přístupu vázané na další výkon jeho práva (např. za účelem reprodukce díla aj.).*

Jiným případem rozšíření demonstrativního výčtu osobních autorských práv je zakotvení, a to u nás poněkud přelomově, droit de répentir, jež je známo některým zahraničním úpravám. Toto osobní autorské právo by mělo spočívat v právu autora rozhodnout o stažení originálu díla nebo jeho rozmnoženin z veřejného oběhu *a v je-*

ho právu zakázat další užití díla, *jestliže by užitím díla hrozila újma umělecké nebo vědecké pověsti autora nebo jiná nemajetková újma autora. Uplatnění tohoto práva by bylo spojeno s* autorovou povinností *k poskytnutí* přiměřeného odškodnění uživateli díla. *Jedná se o poměrně zásadní průlom do ochrany uživatele díla, který však doplňuje již existující ochranné autorskoprávní instituty (prostředky). Nelze jej proto zaměnit za nároky zdržovací, odstraňovací a satisfakční podle § 32 odst. 1 a. z., ani za nárok na náhradu škody či nárok související se vznikem bezdůvodného obohacení. Tyto všechny hmotněprávní nároky by zůstaly zachovány, resp. by byly doplněny i o další specifický hmotněprávní nárok, vycházející z osobního práva autora, jež by mělo absolutní povahu. Rovněž tak by zůstal nedotčen obecný nárok na odstoupení od smlouvy za odstupné, pokud by tato možnost byla vyměněna (dohodnuta) ve smlouvě ve smyslu § 497 o. z. Podle konkrétních okolností případu (i právního titulu užití díla druhou osobou) by pak autor mohl sám zvolit, který z ochranných prostředků (a s jakými důsledky) využije. Droit de répentir je tedy významným doplňkem ochrany postavení autora, který má takové důsledky, že jeho dosavadní prosté doktrinální řazení mezi (demonstrativní) výčet osobních autorských práv je sice možné, nicméně v praxi velmi obtížně prosaditelné. Budoucí formálně právní řazení tohoto práva do výčtu osobních autorských práv by nepochybně posílilo i existenci tohoto práva samého a odstranilo by jakékoli pochyby a rozpaky, zvláště soudní praxe, nad jeho existencí a povahou. S ohledem na soudobý rozvoj společensko-ekonomických podmínek je žádoucí, aby demonstrativní výčet osobních autorských práv byl v každém případě co nejširší a vždy odrážel nejaktuálnější rozvoj společenských vztahů. Jinými slovy to znamená, že mimo výslovné uvedení (klasifikaci) by měla zůstat jen ta osobní autorská práva, která jsou velmi ojedinělá, atypická či teoreticky dosud neodůvodněná, práva očekávaná v důsledku dosud jen předpokládaných budoucích vztahů apod. Mám proto zato, že jak právo na přístup k originálu díla, tak i droit de répentir si plně zaslouží řádnou formální klasifikaci v rámci zákonného demonstrativního výčtu osobních autorských práv.*

Vedle toho je vhodné též přeformulovat zákonnou úpravu osobních autorských práv tak, aby v demonstrativním výčtu bylo i právo na označení autorství díla a výsostné právo rozhodnout o uveřejnění díla. Poslední osobní právo je formulačně nepříliš šťastně uvedeno jako právo nejen osobní povahy v dnešním § 12 odst. 1 písm. b), kde se tím myslí spíše právo rozhodnout o veřejném užití díla, a to ve spojení s právem udílet svolení k jeho užití.

Kromě toho mám zato, že je vhodné opět používat zcela zřejmé označení „práva osobní" a „práva majetková", i když i pro dnešní pojetí lze nalézt odůvodnění teoretické.

4.

Smlouvy o šíření děl

V této souvislosti stojí za úvahu rozšířit spektrum typových smluv o šíření děl, a to i pokud jde o jejich zvláštní podstatné náležitosti. Zejména mám na mysli smlouvy týkající se šíření programů počítačů, které by si – s ohledem na předpokládanou ochranu, jak je zde navrhována, zasloužily též zakotvení obligatorních podstatných náležitostí. Rovněž tak lze uvažovat o zakotvení obligatorních podstatných obsahových náležitostí u smluv, které se týkají vysílání díla rozhlasem nebo televizí, a dále u zvláštních smluv o promítání a jiném šíření filmových děl a děl vyjádřených obdobným způsobem. Jestliže naše koncepce autorského zákona vychází – oproti některým jiným státům – z toho, že kodifikuje i vybrané smluvní typy (závazkové právo autorské), pak je zapotřebí věnovat stálou (tedy i novelizační a revizní) pozornost obsahové i formální stránce těchto smluvních typů.

Jinou širší otázkou, a to zjevně otevřené diskusní povahy, je, zda i nadále ponechat v autorském zákonu typovou smlouvu o vytvoření díla podle § 27, též ve spojení s § 39 odst. 1, pokud jde o vytvoření uměleckého výkonu, anebo ponechat platit jen obecnou úpravu smluv o dílo podle občanského zákoníku, resp. obchodního zákoníku, jak je také v některých zemích běžné. Pokud bychom však přistoupili k tomuto kroku, mám zato, že by mu měla předcházet úprava smlouvy o dílo v občanském zákoníku tak, aby bylo možno určit i zvláštní obsahové náležitosti této smlouvy, kdy jejím předmětem je vytvoření díla chráněného autorským zákonem (zejména jde o účel této smlouvy, resp. o účel užití díla, k němuž má být vytvořeno).

Pokud jde o formu *smluv o šíření díla, je nepochybně vhodné zůstat u obecně obligatorní formy písemné, jak stanoví zákon. Uvážit lze ovšem zmírnění předepsané formy (prostřednictvím zákonného zmocnění pro Ministerstvo kultury, což lze učinit i bez ohledu na novelizaci zákona, prakticky ihned), a to tam, kde praxe, jíž je třeba rozumět i rozumné vzájemné uspořádání vztahů, svědčí pro uvolnění dnešní obligatorní formy. Mám tím na mysli zejména oblast* tzv. drobných podnikových děl, *jíž lze rozumět například různá drobná díla výtvarná, ale i různá drobná díla hudební nebo slovesná, která slouží provozní potřebě nabyvatele práva při výrobě a odbytu výrobků nebo při poskytování služeb, anebo jsou-li rozmnoženiny těchto drobných uměleckých děl součástí výrobků. (Srov. též otázku tzv. firemní literatury, což je ovšem označení nepřesné, protože se zdaleka nejedná jen o firmu, nebo-li o obchodní jméno, ale spíše o podnik jako celek.) V daných případech užití drobných uměleckých děl kromě jiného často dochází i k souběhu autorskoprávní ochrany s ochranou poskytovanou právy průmyslovými (srov. např. ochranné známky aj.). Praxe se v této oblasti fakticky ustálila na tom, že písemná forma příslušných smluv o šíření (drobných) uměleckých děl k* účelům odbytové a podobné potřeby *nebývá zachovávána, což samozřejmě přináší mnohá další úskalí a důsledký pro obě strany. Rozumnému uspořádání vztahů,*

zejména uvážíme-li to, že řada těchto drobných děl vzniká třeba v reklamní praxi velmi často, a to i několik děl denně, bude asi lépe odpovídat, bude-li umožněno šíření těchto děl bez povinnosti uzavření písemné smlouvy o šíření díla, když nakonec ani smlouva o vytvoření díla zde zpravidla z těchže důvodů nebývá v souladu se zákonem písemná. Účelem užití díla by měla být odbytová a podobná potřeba nabyvatele práva a pravděpodobně by se mělo jednat též o díla, která byla k tomuto účelu na objednávku *nabyvatele vytvořena, resp. byla za tímto účelem vytvořena autorem jako* zaměstnancem *ke splnění povinností vyplývajících z pracovního (členského) poměru. Případným uvolněním závazné písemné formy těchto smluv by samozřejmě nebyly nijak dotčeny jejich obsahové náležitosti. Domnívám se, že praktické důvody jsou v těchto případech velmi podobné těm situacím, u nichž již zmocnění Ministerstva kultury ke stanovení výjimek z písemné formy u smluv o šíření děl bylo využité. (viz vyhl. č. 55/1978 Sb., kterou se stanoví výjimky z povinnosti sjednávat písemné smlouvy o šíření literárních, vědeckých a uměleckých děl.)*

Specifická problematika se týká hromadných smluv *o šíření díla, resp. výkonu, jímž je v autorském zákonu věnována jen kusá poznámka, a jejichž význam neustále roste. Soudím, že by bylo vhodné vrátit se k dřívějšímu ustanovení, které znal zákon z roku 1953, a podle něhož ustanovení smlouvy hromadné bylo pro strany, na něž se vztahovala, obsahem smlouvy jednotlivé a smlouva jednotlivá se nemohla odchýlit od smlouvy hromadné. Vhodný však může být nový dodatek, a to: „nestanoví-li hromadná smlouva jinak". Jsem totiž toho názoru, že uzavírání hromadných smluv v dnešní zákonné podobě může občas vyvolávat pochyby o jejich závaznosti i povaze, zejména jde-li o právní postavení jednotlivých členů různých uměleckých organizací, které je uzavírají. Na tyto důsledky totiž vesměs ani nepamatují příslušné stanovy těchto právnických osob ani jiné právní akty mezi uměleckými organizacemi a jejich členy, z nichž by bylo kupříkladu možno vyvodit alespoň zmocnění k jednání umělecké organizace svým vlastním jménem apod. Jinými slovy lze vznést určité pochyby o správnosti (a nakonec i platnosti) některých kontraktačních jednání, která jsou pomocí hromadných smluv činěna, aniž bychom za dnešního právního stavu našli v zákoně bližší oporu pro tyto smlouvy, kromě jediné kusé zmínky. Použití historického či doktrinálního výkladu je sice možné, nicméně má své jisté meze a nedostatky právní jistoty mohou existovat i přesto.*

U některých dnešních typových smluv, zejména pak u smlouvy nakladatelské podle § 24 a násl. a. z., je vhodné upřesnit či rozšířit jejich obsahové náležitosti a některé další skutečnosti, které se jich týkají. Na mysli mám například zákonné určení, kdy se dílo považuje za rozebrané („nelze-li poptávku veřejnosti běžně uspokojit" apod. formulace). Řadu inspirací lze hledat v někdejší zvláštní zákonné úpravě smlouvy nakladatelské, stejně jako i v některých dřívějších předpisech, které jsou dnes již zrušeny, a jejichž obsah je z praktických důvodů zapotřebí často zahrnovat do smluvních ujednání. Diskusní otázkou může být i to, zda uzákonit autorův nárok na autorské výtisky (nejméně tedy na jeden) jako součást absolutního práva na autorskou odměnu. Nemělo by se ovšem jednat jen o nárok na „výtisk" v tradičním smyslu na-

kladatelském, ale i o nárok na jakoukoli rozmnoženinu díla pořízenou nabyvatelem práva za účelem šíření díla.

Z hlediska formulačního lze doporučit nahrazení dosavadního pojmu nakladatelství jednoduchým výrazem „nakladatel".

S oblastí šíření děl (a výkonů) souvisí i citlivá a delikátní otázka tzv. provozovacích nebo vysílacích úprav díla (a výkonu). *Platný zákon se jí nijak nezabývá, přestože denně dochází k provozovacím a zejména pak k vysílacím úpravám šířených děl a výkonů (zejména děl hudebních a výkonů hudebníků a zpěváků). Proto mám zato, že se lze vrátit k historickým ustanovením, známým i z ciziny, podle nichž by bylo opět zavedeno legální dovolení pro nabyvatele práva provést drobnou úpravu díla (a výkonu), která je nezbytná pro potřeby jeho veřejného provozování nebo vysílání rozhlasem nebo televizí. Musí se tedy jednat o úpravu, k níž nelze svolení „dost dobře odepřít". Tento stav je samozřejmě i dnes řešitelný smluvně, tzn. udělením příslušného svolení, zejména pak v hromadných smlouvách o šíření děl (i když se již jedná o jiné užití díla, nebo-li o jeho účelovou úpravu). Nicméně jsem toho názoru, že s ohledem na to, že se jedná o jev mimořádně frekventovaný, je vhodné toto právo (jistou bezplatnou zákonnou licenci) pojmout přímo do zákona. Zvážit je však zapotřebí všechny eventuální další důsledky s tím spojené a celou zákonnou licenci formulovat velmi restriktivně a precizně. Opřít se zde též můžeme o historický výklad tohoto institutu.*

Jinou otázkou pak zůstává problematika platnosti jednotlivých (individuálních) smluv o veřejném provozování děl, uzavíraných mezi ochrannou organizací a jednotlivým veřejným provozovatelem díla. Podle dosavadního kontraktačního postupu, který se opírá též o předchozí normy administrativní, je obvyklé, že budoucí provozovatel díla (např. pořadatel veřejné kulturní produkce) pouze podá návrh na uzavření příslušné smlouvy o veřejném provozování děl ochranné organizaci a tato osoba návrh smlouvy (ať je formálně označený jakkoli) přijme obvykle jen per facta concludentia (srov. zaslání vyúčtování provozovacích honorářů aj.). Tento způsob kontraktace sice může být (a také je) praktický, avšak příčí se *zákonnému požadavku písemné formy smluv o šíření děl, který se zde bezvýjimečně uplatňuje. Písemná forma smluv vyžaduje nejen písemnou offertu, ale i její písemnou akceptaci (§ 46 odst. 2 o. z.), která zde právě chybí. Domnívám se, že celou situaci lze řešit nikoli rozšířením výjimek z písemné formy těchto smluv (což je ovšem také možná cesta), ale spíše zakotvením* nevyvratitelné zákonné domněnky *o tom, že svolení k šíření díla bylo uděleno, jestliže ochranná organizace obdržela písemný návrh smlouvy o šíření díla a v krátké lhůtě (např. osmi dnů apod.) navrhovateli písemně nevyslovila zákaz šíření díla. (Navržený postup, který zde uvádím, se týká pouze obsahu, nikoli legislativně technické formulace.) Tento způsob kontraktačního řešení není v dané oblasti nijak neobvyklý, dokonce se někdy má zato, že existuje. V minulosti snad bylo možno jej i vyvodit z některých tehdy platných předpisů upravujících pořádání veřejných kulturních produkcí. Po jejich zrušení nezbývá než, chceme-li u tohoto kontraktačního způsobu zůstat, a není věcného důvodu proč ne, tento způsob kontraktace uzákonit. Měl by se*

ovšemvztahovat jen na šíření děl veřejným provozováním, zvláště pak mechanickým, kdy je určitá „paušalizace" vztahu povahově vhodné.

V souvislosti s novelou autorského zákona se uvažuje i o vypuštění ustanovení § 19 odst. 2 a. z., které omezuje nabyvatele práva užít dílo, pokud jde o další převod získaného oprávnění na třetí osobu, který je takto vázán na svolení autora. Toto ustanovení má své opodstatnění z hlediska ochrany osobních autorských práv, a proto má své kogentní místo v zákonu. Na druhé straně právě toto ustanovení patří mezi ta ustanovení autorského zákona, která jsou obchodní veřejností nejvíce kritizována, neboť jim svazuje ruce při obchodování s právem užít dílo (a výkon, neboť se zde uplatňuje i ustanovení § 39 odst. 1 a. z.). Napříště již s ohledem na změněné ekonomické podmínky pravděpodobně neobstojí udržovat nadále v platnosti toto kogentní ustanovení zákona, které lze nahradit smluvním ujednáním stran. Pokud bude současně zavedeno i droit de répentir, lze říci, že újma ochrany osobních autorských práv nebude vypuštěním § 19 odst. 2 a. z. tak velká. Zvážit lze i návrat k institutu ručení převádějícího nabyvatele práva za závazek šířit dílo dalším nabyvatelem, jak byl tento institut znám někdejší zákonné úpravě smlouvy nakladatelské. Neměl by se však vztahovat jen na ručení za vydání díla třetí osobou, ale i na ručení za jakékoli šíření díla oprávněnou osobou (dalším nabyvatelem oprávněným šířit dílo). I dnes je možné tento zajišťovací vztah vyřešit smluvně. Nicméně uzákonění ručení přináší své nepochybné klady a nelze říci, že by obchodování s právem užít dílo (nebo výkon) takto příliš svázalo. Všechny strany by si naopak mohly uvědomit zásadní význam každého konstitutivního převodu, k němuž nelze přistupovat lehkomyslně.

5.

Dědění autorského práva

Stranou své pozornosti zde ponechávám závažnou teoreticko-praktickou otázku, zda předmětem dědění má být i nadále autorské právo jako osobněmajetkový celek, anebo jen autorská práva majetková, jak tomu bývalo dříve. Jedná se totiž o širší teoretickou problematiku monistického či dualistického přístupu k autorskému právu vůbec. Dosavadní monistická koncepce totiž chápe autorské právo jako jednotný celek, mající základ v osobnostní povaze díla jako projevu osobnosti tvůrce, který přitom vykazuje dvě složky – práva osobní a práva majetková, která jsou podle této koncepce rovněž smíšena. V tomto diskusním příspěvku tedy záměrně abstrahuji od této obecnější problematiky a zaměřuji se pouze na potřebu formální precizace ustanovení dědění autorského práva, což platí pro oba teoretické přístupy. Text normy by neměl ikoho (ani právní laiky) nechávat na pochybách o tom, že se jedná o právní nástupnictví v rámci dědění, resp. v rámci řízení o dědictví, nikoli např. o přechod legální apod. Vedle toho je ovšem zapotřebí vytknout, že některá obecná ustanovení dědického práva hmotného i procesního (a následně, alespoň v dnešní podobě, i dědického ráva daňového) nelze díky (dnešní) povaze autorského práva jako celostného předětu dědění použít. Pokud bychom měli na monistickém přístupu i nadále setrvat,

pak je vhodné doplnit text normy o formulaci, podle níž se „ustanovení občanského zákoníku o dědění a občanského soudního řádu o řízení o dědictví přiměřeně použijí i na dědění autorského práva, pokud to jejich povaha nevylučuje".

Potřebu tohoto upřesňujícího ustanovení je zapotřebí zvážit i pro případ obnovení dualistického přístupu k autorskému právu, který se obzvlášť výrazně projeví právě v dědické sféře. Při obnovení dualistického přístupu by bylo zapotřebí se dále vyrovnat i s otázkou ocenění majetkových autorských práv pro účely řízení o dědictví a pro účely vyměření dědické daně, která se dnes neplatí (a oceňování se neprovádí), protože to povaha dědění autorského práva jako celku vylučuje. Znaleckou otázkou by potom zůstalo, jakou ekonomickou metodu ocenění použít (nákladovou, výnosovou, srovnávací apod.).

6.
Závěrem

Celkově můžeme shrnout, že námětů na novelizaci či rekodifikaci práva autorského je celá řada. O mnoha z nich zde ani není pojednáno, což platí i o námětech pro oblasti dalších práv, upravených rovněž autorským zákonem. Mezi mnohé další náměty patří mj. i zvážení možnosti opětovného zřízení znaleckých sborů a jejich zákonné postižení, které by však mělo být systematicky provedeno spíše mimo autorský zákon ve zvláštní normě veřejnoprávní, zabývající se soudním znalectvím a tlumočnictvím. Stranou pozornosti by neměly zůstat ani závěry III. celostátní vědecké konference o osobně-majetkových právech, konané roku 1969, které nebyly dosud zcela promítnuty do znění autorského zákona[1]*. Je zapotřebí se vypořádat i s novou koncepcí autorské odměny, resp. jen „odměny", a to bez závislosti na kriteriu „hodnoty a významu díla pro společnost" apod., které prakticky nelze v řadě případů ani zjistit pro jeho faktickou subjektivnost a časovou a místní proměnlivost. Uvážit je zapotřebí i stanovení nároku na odměnu „přiměřenou", pokud nebyla odměna za užití díla dohodnuta, jak obdobně určuje občanský zákoník, pokud jde o cenu za dílo. V neposlední řadě by bylo vhodné blíže specifikovat i samotné pojmové znaky děl (zejména ve smyslu jedinečně osobitého tvůrčího ztvárnění myšlenky apod.), stejně jako opustit sice zavedené, nicméně matoucí a i mezinárodně kritizované, dělení na díla literární, vědecká a umělecká, když se ve skutečnosti jedná jen o „díla umělecká" (včetně děl literárně uměleckých) a o „díla vědecká". Jinými slovy, řada těchto námětů již svým významem a dosahem může překračovat meze běžné novelizace a spíše hovoří pro důkladnou rekodifikaci autorského práva a práv k němu přilehlých.*

[1] Viz Hornová, E.: Třetí smolenická celostátní konference o osobně-majetkových právech. In: Aktuál. otázky práva aut., práv prům., práva sout. Sborník. Praha, Univerzita Karlova 1969, sv. I, s. 123 an.

* * *

SUMMARY

Some initiatives to amending of The Copyright Act

The article deals with some author's initiatives for the amending of The Copyright Act, which is in force from 1965 (in modificated form). The attention is payed to the topical questions of legislative preparations of the amendment and also to some concrete partial initiatives.

The author brings his own suggestion of the new regulation of protection of computer programms and data bases by the copyright. He proceeds from the harmonizing European processes and also from the need of conscientious and systematic laying down of this protection in valid act in view of its character. There is also a suggestion of an extension of the demonstrative enumeration of the moral copyrights to eliminate some businesslike doubts. The attention is also payed to the contracts of the diffusion of work and their formal and contential regulation in copyright obligation–law. The author takes a notice of some sectional regulations and suggests changes in view of practical needs. The following part of the paper pays attention to the problems of inheriting of copyright.

The article is destined for contemporary legislative practice on the field of copyright.